

**ЗА ЛЕЧЕБНООЗДРАВИТЕЛНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ ЗА ПАЦИЕНТИ СЪС
ЗАТЛЪСТЯВАНЕ ЕПИЗОД ОТ СПОМЕНИТЕ НА ПРОФ. Д-Р ЛУКАН БАЛАБАНСКИ**

Проф. д-р Лукан Балабански

**FOR THE HEALTHCARE INSTITUTIONS TREATING PATIENTS WITH OBESITY
AN EPISODE FROM THE MEMORIES OF PROF. DR. LUKAN BALABANSKI**

Prof. dr. Lukan Balabanski

През 1966 г. излезе решение на Министерския съвет за реструктуриране на ведомствените почивни станции, притежание на тогавашния Комитет по туризма. Започна „борба“ за „поединично“ спасяване. Изобретателни умове в нашето Министерство на здравеопазването (МЗ) родиха идеята за трансформиране на неговите почивни домове в целогодишно работещи заведения за лекуване и рехабилитация (нещо като профилакториуми и санаториуми) или т. нар. лечебнооздравителни заведения (ЛОЗ). На д-р Цв. Евстатиев, д-р Г. Балабанов и моя милост се възложи оглеждане и проучаване на станциите на МЗ в Китев, Несебър и Варна – Златни пясъци. Най-лесно и бързо бе възможно да се разкрие Център за лечение на затлъстяването, тъй като за тази цел не се изискваше някакво особено преустройство на сградите.

И още през 1968 г. в Несебър, а на другата година и в Китев започна приемането на смени от групи пациенти за шест седмично третиране с диета и режими на повишена двигателна активност. През 1971 г. двата центъра се сляха и пациентите със затлъстяване се настаняваха само в ЛОЗ Китев, а несебърската станция бе предоставена за лечение на хронично-белодробни болни. Варненската станция на МНЗ пък бе определена общо за вътрешни болести – гастроентерологични, сърдечносъдови и ендокринни. Така МНЗ успя да запази малкото на брой свои почивни домове, а Институтът по хранене се сдоби с филиал в курорта Китев. За непродължително време заведението в Китев стана популярно. Заредиха се редовни смени от пациенти, за чийто подбор и настаняване създадохме съответна организация. Базата отначало бе със 100-120 легла, но по-късно стана възможно приемането на лечение на 200 и повече пациенти, които посменно бяха третирани само в извънкурортния сезон. От юни до септември, включително станцията си остана почивна за здравните работници. Основа на лечението бе калорийно намалената диета, поднасяна пет пъти дневно: калориите варираха от 1200 до 1600 дневно. Другият важен елемент на терапията бяха режимите на повишена двигателна активност, изготвени за различни нива на натоварване на отделните групи, съобразно с възрастта, тежестта на затлъстяването и съпътстващите заболявания. Резултатите от лечението още в началото бяха силно обнадеждаващи. За шестседмичния период (42 дни) мъжете отслабяха средно с около 14 кг., а жените – с около 9 кг. При всички пациенти значимо се повишаваше жизненият тонус и самочувствието; подобряваха се и съпътстващите заболявания.

Този интензивен двигателен режим, според нашите изчисления, стимулираше силно повишен енергиен разход, равняващ се на около 3600 ккал дневно при жените и 4200 ккал – при мъжете. Нямахме съмнение, че тази „разтворена ножица“ между нискокалорийната диета и висококалорийен енергоразход беше основният фактор за „раздвижването на мазнините“ от техните депа до тъканите и органите за изгаряне. Но

за съжаление има едно „но“. В случая лошото бе, че голямата част, около 80-85%, от лекуваните, след желаното подобрене, наддаваха отново на тегло и понякога само за няколко месеца или до година достигаха онези „килограми“, с които бяха започнали да се лекуват.

Не само ние, а и всички лекари, които са се захващали с лечение на затлъстяването, добре знаят, че постигането на лечебен ефект не е така трудно, но големият проблем е в задържането и увеличаването на вече реализирания резултат. В това отношение нещата опират до силна лична мотивация, до амбиция и стимулиране на волята, затвърждаване на нови хранителни навици, а навигите са „втора природа“ на човека и той трудно може да се бори срещу природата си. Колкото до волята, за нещастие пък за нея досега не е открито „хапче“. Какво ли не правихме – и здравни беседи, и лични разговори с указания и препоръки за „нов стил на живот“, за формиране на „ново хранително поведение“, и нов „динамичен стереотип“, но не се получаваше: нашите мили „рецидивисти“ приличаха на учениците – двойкаджии, които, като оставаха да повтарят класа, си даваха обещание през следващата година да учат и да бъдат първи по успех.

За годините от 1968 до 1989 през ЛОЗ-Китев на лечение преминаха повече от 15 000 пациенти, за които се водеше болнична документация с изследвания, приложено лечение и постигнати резултати. Този „материал“ беше обект на научни разработки и публикации в периодичния медицински печат или докладван на научни срещи и симпозиуми.

ЛОЗ Китев беше се прославило и зад граница. За обмяна на опит ни посещаваха колеги от Съветския съюз, Полша, ГДР, Унгария, Чехословакия, Румъния. Срещу заплащане с валута понякога постъпваха граждани от арабските страни. Не малко граждани от тогавашните социалистически страни преминаха на безплатно лечение, съгласно съответни здравни спогодби.

Дейността на ЛОЗ Китев за две десетилетия е свързана с имената на голям брой лекари, медицински сестри и рехабилитатори, които – всеки поотделно, като щатни и по-често командировани сътрудници, допринесоха за все по-ефикасното лечение на пациентите със затлъстяване. Тук работиха лекарите: Величко Говедарски, Снежана Екимова, Любомир Иванов, Светослав Ханджиев, Атанас Меретев, Христо Бабулков, Анастасия Кръстева, Никола Милев, Евгени Стойнев, Мария Манолова и други. Изследвания за значителна част от свите дисертации извършиха в това заведение лекарите: Сн.Екимова, Ив.Стоева, Евг.Стойнев, Р.Наумова, М.Керековска, К.Гаджев, Кр.Аврамов, Е.Ботева. В това отношение ЛОЗ-Китев на МНЗ бе ценен филиал на Института по хранене.

По подобие на Китевското ЛОЗ през 1984 г. по инициатива на д-р Ив. Кирчев, в гр. Лозница, Разградско, бе организиран втори център за рехабилитация и лечение на болестите на обмяната. След още две-три

години специализирано републиканско отделение за затлъстяване бе разкрито в голямата слънчева болнична сграда на малкото градче Лъки, Смолянско. В село Ветрен, Силистренско пък, под методическото ръководство на ендокринолога д-р Н. Бошнакова за известен период просъществува филиал на окръжната болница за затлъстели пациенти. С проблема болестно свърхтегло се занимаваха и редица спортни медицински диспансери, от които най-активни бяха диспансерът в Плевен (д-р Ив. Топузов) и в Пловдив (доц. Славчо Савов и д-р К. Гаджев). Научният институт по хранене пък осъществяваше в национален мащаб координация в тази „верига“ от заведения. Главното бе, че в лечебно-оздравителните заведения за затлъстели пациенти се възстановяваха здравето, самочувствието и работоспособността на големи групи хора.

Извадки (149-157 с.) от мемоарната книга на проф. д-р Лукан Балабански „През годините. Щрихи за хора и случки“, „Гитава“ ООД, София, 2005, 223 с.

Проф. Л. Балабански е основателят на „Клиниката по обменни заболявания и диететика“, директор на НИ по гастроентерология и хранене, ректор на МА 1987-1988 г., създател и почетен председател на Българското д-во по хранене и диететика;, от 1977 г. е член на Европейската академия на науките по хранене и два мандата е член на нейния съвет, председател на „Комитета по хранене-затлъстяване-диабет“ към Международния съюз на науките за хранене (1977-1989).